

Arbeidsprogram
for det norsk-russiske miljøvern samarbeidet
2013 - 2015

Godkjent på det 17. møte i Den blandede norsk-russiske miljøvernkommissjonen
(Svanhøvd, 18. september 2012)

For den norske siden

Henriette Killi Westhrin

For den russiske siden

Denis Gennadjevitsj Khramov

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. PROSJEKTSAMARBEIDET UNDER DEN BLANDEDE NORSK-RUSSISKE MILJØVERNKOMMISJONEN	3
2. HAVMILJØ	5
3. BIODIVERSITET	8
4. REDUKSJON AV FORURENSNING	11
5. GRENSENÆRT SAMARBEID	13
6. UNDERSØKELSER AV RADIOAKTIV FORURENSNING	16
7. NORSKE SAMARBEIDSPARTNERE	18
8. RUSSISKE SAMARBEIDSPARTNERE	19

1. PROSJEKTSAMARBEIDET UNDER DEN BLANDEDE NORSK-RUSSISKE MILJØVERNKOMMISSJONEN

Det norsk-russiske miljøvernssamarbeidet bygger på en regjeringsavtale av 1992. Samarbeidet er forankret i Den blandede norsk-russiske miljøvernkommissjonen, som ledes på politisk nivå og møtes om lag én gang i året, vekselvis i Norge og Russland. På kommisjonsmøtene bestemmes hovedretningene for samarbeidet, og det fastsettes et arbeidsprogram for prosjektsamarbeidet.

Geografisk er samarbeidet basert i Barentsregionen og havområdene utenfor. Begge parter bidrar i utarbeiding av nye prosjektforslag, og med materielle og finansielle ressurser til samarbeidet. Samarbeidet omfatter prosjekter innen vern av havmiljøet, forvaltning av biologisk mangfold i Barentsregionen, reduksjon av forurensning/rener produksjon, grensenært samarbeid, kulturminnevern og undersøkelser av radioaktiv forurensning. Prosjekter som berører klimaendringer er innpasset i de nevnte andre temaområdene.

Arbeidsprogrammet for 2013_2015 er vedtatt av det 17. kommisjonsmøte 17-18 september 2012 på Svanhøvd i Svanvik, Norge.

Organisering av prosjektsamarbeidet

Fra norsk side ledes samarbeidet av Miljøverndepartementet og utøves av fagdirektoratene Norsk Polarinstitutt (NP), Direktoratet for naturforvaltning (DN), Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif), Statens strålevern og Fylkesmannen i Finnmark. En rekke andre statlige og private institutter og organisasjoner deltar i gjennomføringen av det praktiske arbeidet. Sekretær for kommisjonen på norsk side er Jan Thompson, Miljøverndepartementet

Fra russisk side ledes samarbeidet av Ministeriet for naturressurser og miljøvern med deltagelse av Den føderale tjenesten for tilsyn med naturbruk (Rosprirodnadzor), Den føderale tjenesten for hydrometeorologi og miljøovervåking (Roshydromet), Den føderale tjeneste for miljøtilsyn, teknisk tilsyn og atomtilsyn (Rostekhnadzor), Forsvarsministeriet, Rosatom og andre føderale myndigheter, administrasjonen i Arkhangelsk og Murmansk fylker, Det russiske vitenskapsakademiet. Sekretær for kommisjonen på russisk side er Anna Balakireva, Ministeriet for naturressurser og miljøvern.

Arbeidsgrupper og faglige koordinatore for samarbeidet

Havmiljøet

Arbeidet er organisert i Den norsk-russiske havmiljøgruppen. Gruppen arbeider etter et eget mandat og ledes på norsk side av Miljøverndepartementet og på russisk side av Ministeriet for naturressurser og miljøvern. På norsk side deltar foruten Miljøverndepartementet med fagdirektorater, Fiskeri- og kystdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Olje- og energidepartementet med underliggende direktorater, og Utenriksdepartementet. På russisk side deltar foruten Ministeriet for naturressurser og økologi, Den føderale tjenesten for tilsyn med naturbruk, Rosnedra, Den føderale tjenesten for miljøtilsyn, teknisk tilsyn og atomtilsyn, Den føderale tjenesten for hydrometeorologi og miljøovervåking, Fiskeridirektoratet og med underliggende forskningsinstitusjoner og Russlands Transportministerium med underliggende organer.

Norsk leder: Jan Thompson, Miljøverndepartementet

Russisk leder: Tajana A. Malasjkevitsj, Ministeriet for naturressurser og miljøvern

Biodiversitet i Barentsregionen

Norsk koordinator: Marthe Margrethe Haugan, Direktoratet for Naturforvaltning

Russisk koordinator: Anna V. Balakireva, Ministeriet for naturressurser og miljøvern

Reduksjon av forurensning

Norsk leder: Anne Berteig, Klima- og forurensningsdirektoratet

Russisk leder: Olga V. Morozova, Ministeriet for naturressurser og miljøvern

Grensenært samarbeid, herunder kulturminnevern

Norsk koordinator: Bente Christiansen, Fylkesmannen i Finnmark

Russisk koordinator: Aleksej A. Smirnov, Komiteen for industriell utvikling, miljøvern og naturressursbruk i Murmansk fylke.

Undersøkelser av radioaktiv forurensning

Arbeidet er organisert i Den norsk-russiske ekspertgruppen for undersøkelse av radioaktiv forurensning i nordlige områder. Gruppen arbeider med et eget mandat og ledes på norsk side av Statens Strålevern. På russisk side ledes den av Roshydromet. På norsk side deltar foruten Strålevernet, Fylkesmannen i Finnmark, Havforskningsinstituttet (HI), Universitetet for miljø- og bioressurser (UMB), Institutt for energiteknikk (IFE) og Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI). Representanter fra departementet som MD, UD og LMD deltar også på møter i ekspertgruppen. På russisk side deltar foruten Roshydromet: Rostekhnadzor, Rosatom, FMBA, Fylkesadministrasjonene i Murmansk og Arkhangelsk, representanter for Transportministeriet, Forsvarsministeriet og V.G.Khlopin Instituttet.

Gruppen drives som en del av miljøvernssamarbeidet og mottar prosjektstøtte under den norske handlingsplanen for atomikkerhet, som administreres av Utenriksdepartementet (UD).

Norsk leder: Per Strand

Russisk leder : Jurij V. Pesjkov, Roshydromet

Klimaendringer i Barentsregionen erkjennes av begge sider å være et viktig ledd i det bilaterale miljøvernssamarbeidet. Flere prosjekter innen de øvrige samarbeidsfeltene er relatert til kunnskapsinnhenting om klimaendringer i Barentsregionen og tiltak som tar sikte på å bidra til tilpasning til klimaendringer. Samarbeid om tiltak som bidrar til å redusere utslipp av klimadrivere vil også være aktuelt.

2. HAVMILJØ

Formålet med havmiljøsamarbeidet er å bidra til å bevare det rene og rike miljøet i Barentshavet. Norsk og russisk del av Barentshavet er et enhetlig økosystem. På denne bakgrunn må både Russlands og Norges forvaltning av ressursene i Barentshavet baseres på en økosystembasert tilnærming. Forvaltningen må baseres på et best mulig vitenskapelig grunnlag, strenge miljøkrav og høye mål for miljøkvalitet. Utvikling av et konsept for forvaltningsplan av russisk del av Barentshavet (HAV-1) vil være et hovedprosjekt. Prosjektene HAV-2 til HAV-5 bygger opp under dette gjennom videreutvikling av grunnlaget for økosystembasert forvaltning. I lys av den økende petroleumsaktiviteten i Barentshavet vil myndighetssamarbeidet innen kontroll av petroleumsvirksomhet offshore bli viet økt oppmerksomhet. Spesielt vil styring av sikkerhets- og miljørisiko bli vektlagt. Klimaendringenes påvirkning på økosystemene i Barentshavet inngår også i havmiljøsamarbeidet.

Prosjekt nummer	Prosjekttittel	Formål	Russiske partnere	Norske partnere
HAV-1	Konsept for forvaltningsplan	Utarbeide konsept for forvaltningsplan for den russiske delen av Barentshavet (sett i lys av Norges erfaring) - dvs fastsettelse av hvilke elementer som bør inngå i en helhetlig havforvaltning	MPRE RF; Sevmorgeo, PINRO, MMBI RAN, RANs økonomiinstitutt, WWF, VNIIPrirody	NP, HI, Klif, DN, NRPA, OD, KV, Sjøfartsdir, Fiskeridirektoratet
HAV- 2	Miljødataportal for Barentshavet	Videreutvikle den felles norsk-russiske Barentsportalen og jevnlig oppdatere den som database og presentasjonsverktøy for miljøtilstand og marinbiota i Barentshavet, herunder; <ol style="list-style-type: none"> 1. Utarbeide en plan for jevnlig oppdatering av statusrapport og utvikling av visuelle miljøtema. 2. Oppdatere de deler av rapporten som omhandler status for forurensning og menneskelig aktivitet. 3. Utarbeide strategi for drift og markedsføring 4. Systematisering og tilgjengeliggjøring av eksisterende meteorologiske data om klimaendring i vestlig del av Arktis 	MPRE RF, Sevmorgeo, PINRO, MMBI RAN, NPRA, Universitetet i St. Petersburg	NP, DN, Klif, HI, NRPA, OD, Kystverket
HAV-3	Økosystembasert overvåking i Barentshavet	Etablere grunnlaget for økosystembasert overvåking i Barentshavet som et av elementene i et konsept for helhetlig havforvaltning, jf. HAV-1. <ol style="list-style-type: none"> 1. Utvikle strategi for miljøovervåking, herunder forslag til miljøkvalitetsmål 2. Basert på miljøkvalitetsmålene utvikle tilhørende indikatorer, herunder indikatorer og vurderingskriterier for forurensning av det marine miljø (biota, vann, sedimenter), 	MPRE RF, Roshydromet, PINRO, Sevmorgeo, NRPA, MMBI RAN	NP, DN, HI, Klif

HAV-4	Tilførsler av forurensning til Barentshavet	<p>Fremskaffe et oppdatert datagrunnlag for norske og russiske elver for å bedre kunnskapen om samlede tilførsler fra ulike vannkilder til Barentshavet. Videreføre tidligere pilotprosjekt i en norsk og russisk elv for å teste ut utvalgte metoder for beregning av tilførsel av forurensende stoffer.</p> <p>Felles norsk-russisk kartlegging og klassifisering av naturtyper i Barentshavet.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dokumentasjon av eksisterende datasett innen geologi og biologi basert på et omforent klassifiseringssystem. 2. Utarbeide felles kart over oseanografiske forhold. 	<p>MPRE RF, INEP, IO RAS Sevmorego, Rozhydromet, Rozprirodnadzor</p> <p>MPRE RF, Sevmorego, Pintro, ZIN RAN</p>	<p>NIVA, Klif</p> <p>DN, HI, NGU, SKSK, Klif, NP, Fiskeridirektoratet</p>
HAV-5	Kartlegging av naturtyper i Barentshavet.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokumentasjon av eksisterende datasett innen geologi og biologi basert på et omforent klassifiseringssystem. 2. Utarbeide felles kart over oseanografiske forhold. 	<p>MPRE RF, Sevmorego, RANs økonomi-institutt, MMBI RAN</p> <p>MPRE RF, CNIIMF, MBASU, Mintrans, Roshydromet, GOIN</p> <p>MPRE RF, Rosprirodnadzor, VNII- prirody, Pintro, BBS MGU</p> <p>MPRE RF, VNIIprirody, MMBI RAN,</p>	<p>Klif, Ptil, OD, Sjøfartsdirektoratet, Kystverket, DN, NP, NRPA, HI</p>
HAV-6	Miljørisikovurderinger	<ol style="list-style-type: none"> 1. Erfaringsutveksling mht. metodisk grunnlag for miljørisikovurderinger for petroleumsvirksomhet og skipstrafikk i Barentshavet, herunder også transport av olje med skip 2. Utveksle erfaringer med sikte på en felles metode for vurderinger av sannsynligheten for akutte utslipp i Barentshavet. 3. Vurdering av virkningene av sjøterminaler og boreplattformen på økosystemene i Barentshavet. 4. Bruk av norske og internasjonale tilnæringsmåter for gjennomføring av etterprosjektanalyse på et russisk modellobjekt for petroleumsutvinning. 	<p>MPRE RF, Rosprirodnadzor, VNII- prirody, Pintro, BBS MGU</p> <p>MPRE RF, VNIIprirody, MMBI RAN,</p>	<p>Klif, Ptil, OD, Kystverket, DN, NP, NRPA, HI</p>
HAV-7	Miljø sikkerhet ved petroleumsvirksomhet på sokkelen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sammenlikning av norsk og russisk regelverk og forvaltningspraksis for miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomhet 2. Tilnæringer for å forebygge utslipp og ulykker. 3. Erfaringsutveksling mht. regulering og kontroll og tilsyn med miljøvern- og sikkerhetsområdet i petroleumsvirksomhet. 4. Erfaringsutveksling mht. teknologutvikling for å ivareta sikkerhet og miljø ved olje- og gassvirksomhet(, inkl. utvikling av teknologier for forebygging av ulykker og utslipp.) 	<p>MPRE RF, Rosprirodnadzor, Rostekhnadzor, Roshydromet, Sevmorego, MMBI RAN</p>	<p>Klif, Ptil, OD, Kystverket, DN, NP, NRPA, HI</p>

HAV-8	Påvirkning av klimaendringene på marine økosystemer og isdekke i Barentshavet	Påvisning og studier av klimatiske årsaker og mekanismer som påvirker isforhold i Barentshavet og tilstand av marine økosystemer.	AANII Roshydromet, MMBI	NP
-------	---	---	----------------------------	----

3. BIODIVERSITET

Utgangspunktet for samarbeidet er konvensjonen om biologisk mangfolds(CBD)strategiske plan 2011-2020, samt aktiviteter som bidrar til å følge opp andre internasjonale miljøvernavtaler hvor både Norge og Russland har forpliktelser. Hovedformålene er å redusere tapet av biologisk mangfold, motvirke oppstyking av planter og dyrs leveområder og å bidra til en klimatilpasset naturforvaltning. Samarbeidet omfatter landområder, ferskvannssystemer, arktiske øyer og grunne kystområder i norsk og russisk del av Barentsregionen. Prioriterte områder er etablering av naturvernområder og innsats for å bevare gjenværende boreale skogområder, felles, truede arter/bestander, og tiltak for å bevare disse artene og deres leveområder. På dette feltet er det et tett samarbeid med undergruppen for naturvern i Barentsrådets miljøarbeidsgruppe.

Prosjekt nummer	Prosjektittel	Formål	Russiske partnere	Norske partnere
BIO-1	Barents Protected Area Network (BPAN)	Videreutvikle planene for å etablere et nettverk av representative verneområder i Barentsregionen. Herunder: <ul style="list-style-type: none"> Sammenstille/oppdatere register, statistikk og kart over eksisterende verneområder i Barentsregionen. Samarbeide med Nenets Autonome Distrikt om etablering av verneområder. 	MPRE RF, Rosprirrodnadzor, MPRE Komi, Inst for kulturalary, (INEP UB RAS), Komi Biological Institute.	DN, Fylkesmennene i Nord-Norge, Bioforsk
BIO-2	De boreale barskogene i Barentsregionen	Sikre kartlegging, overvåing, bærekraftig forvaltning og varig vern av de siste store skogene i Barentsregionen. <ul style="list-style-type: none"> Øke kunnskapen og bevisstheten om verdiene av disse skogene Oppdatere kartleggingen og styrke overvåkingen av de gjenværende skogene Vudere behovet for befaringer til prioriterte skogsområder Identifisere og kartlegge sjeldne og sårbare naturtyper Utarbeide og oppdatere prioritert oversikt over store skogsområder som bør vernes Utarbeidelse av verneplaner og vernetiltak. 	Rosprirrodnadzor avd Arkhangelsk fylke, øvrige russiske fylker i regionen, WWF	DN, FMFi, FMTr, FMNo, HINT, Bioforsk
BIO-3	Oppfølging av internasjonale konvensjoner og avtaler om verneområder og våtmark	<ul style="list-style-type: none"> Videreutvikle samarbeidet om habitatvern i Barentsregionen, spesielt gjennom Habitatkontaktforumet (HCF) Implementering av aktiviteter under MoU om Green Belt of Fennoscandia. Utvikle samarbeid mellom Verdensarvområder i Barentsregionen Følge opp utvalgte anbefalinger fra Ramsarkonvensjonen 	MPRE RF, MPRE Komi, Komi Biological Institute, Pasvik Zapovednik, RANs Institutt for naturarv	DN, FMFi, FMST, Bioforsk, RA, Finnmark Fylkeskommune

ARTSFORVALTNING				
BIO-4	Bevaring av felles bestander av sjeldne og truede arter	Samarbeid om bevaring av felles rødlistearter <ul style="list-style-type: none"> Rødlistesamarbeid. Identifisering og kartlegging av rødlistearter i Barentsregionen, utvikling av handlingsplaner. Felles kunnskapsutvikling og forvaltningssamarbeid for utvalgte arter. Spesielt fokus på stellerand, dvergås og snøugle. 	VNIIPriroda, Pasvik Zapovednik	DN, NP, Bioforsk, SMS
BIO-5	Atlantisk laks i Barentsregionen	Bidra til bevaring av den atlantiske laksen og fremskaffelse av data til et bærekraftig og kunnskapsbasert forvaltningsregime. <ol style="list-style-type: none"> Innsamling av laks fra Norge, Russland og Finland for genetisk identifikasjon av opprinnelseselv Utrede innslaget av ulike laksebestander i sjølaksefisket og kartlegge vandringsmønsteret til de forskjellige laksebestandene. Undersøke klimaendringenes virkning på laksens vandringsbiologi. Føre sammen lokal og erfaringsbasert kunnskap med vitenskapelig kunnskap Formidling av resultater 	PINRO, Karelyrbvod Sevrybvod, Komirybvod	DN, FMFi, NIINA, HI, fiskerorganisasjoner i Finnmark, Troms og Nordland og laksefiskere
BIO-6	Marine pattedyr i Barentsregionen	Samarbeid om kunnskapsinnhenting og forvaltningstiltak knyttet til felles bestander av truede og sårbare arter. Utveksling av informasjon om trusler, mål og forvaltningstiltak. Spesielt fokus på isbjørn og hvalross.	VNIIPriroda, PINRO, IPEE, WWF, Rådet for sjøpattedyr, Vajgatsj zapovednik	NP, DN, SMS, Bioforsk, HI

<p>BIO-7</p>	<p>Sjøfuglbestander i Barentsregionen</p>	<p>Kartlegging og overvåking av sjøfuglbestander med vekt på felles populasjoner, truede og sårbare arter.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vedlikehold av ekspertnettverk med tilhørende basestruktur (felles kolonidatabase, litteraturlatabase, nettsted osv.) • Aktuelle beredskapsiltak for beskyttelse av sjøfugl mot oljeutslipp fra skip i utvalgte områder 	<p>NPRA, MMBI RAN, KGPZ, IG RAN, Solovetskij-reservatet, Universitetet i Moskva, Institutt for zoologi ved Universitetet i St. Petersburg.</p>	<p>DN, HI, Sjøfartsdirektoratet, NP, Kystverket</p>
<p>BIO-8</p>	<p>Bærekraftig turisme på arktiske øyer</p>	<p>Konferanse om bærekraftig turisme/økoturisme i Arktisk med vekt på de arktiske øyer. Videreutvikle retningslinjer for bærekraftig turisme,</p>	<p>NRPA, Rosprirodnadzor Arkh, RINCH, AANII, VNIIPrirody, Inst. Of Eco. Problems of the North, Sevmorego</p>	<p>DN, RA, UNEP Grid Arendal, NP, SMS, Bioforsk</p>
<p>KLIMAENDRINGENES INNVIRKNING PÅ BIOLOGISK MANGFOLD I BARENTSREGIONEN</p>				
<p>BIO-9</p>	<p>Endringer i markvegetasjon</p>	<p>Satellittbasert vurdering av endringer i vekstsesongen i Barentsregionens kystområder inkludert Novaja Semlja. Start, lengde og trend på vekstsesongen for tidsperioden 2000 til 2015</p>	<p>Komi Science Center, Pasvik Zapovednik</p>	<p>NP, NORUT, Bioforsk</p>

4. REDUKSJON AV FORURENSNING

Formålet er å styrke og effektivisere samarbeidet om å forebygge og redusere forurensning. Dette skjer bl.a. gjennom regulering, kontroll og overvåking for å hindre at utslipp av forurensende stoffer fører til helseskader eller skader på naturens evne til reproduksjon og selvfornyelse. Samarbeid innen rammen av internasjonale organisasjoner, avtaler og standarder forventes å bli stadig viktigere for det norsk-russiske samarbeidet om reduksjon av forurensning.

Prosjekt-nummer	Prosjekttittel	Formål	Russiske partnere	Norske Partnere
FOR-1	Renere produksjon i Nordvest-Russland	<p>Renere produksjon i russisk industri og kommunal virksomhet;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opplæring og assistanse i utarbeidelse av konkrete prosjekter, forretningsplan og utforming av søknad om finansiering av gjennomføring av prosjektet. • Opplæring i renere produksjonsmetodikk med attestering på at opplæringen er i samsvar med metodikk godkjent av Naturressurs- og miljøvernerministeriet <p>Prosjekter som bidrar til eliminering av hot-spots i Barentsregionen skal prioriteres.</p>	MPRE RF, Rosprirodnadzor, regionsadm i Barentsregionen	Tekna, Norsk Energi, Klif
FOR-2	Stockholmskonvensjonen: Utvikling av nasjonal implementeringsplan for Russland	<p>Erfaringsoverføring for utarbeidelse av russisk nasjonal implementeringsplan (NIP) for Stockholmskonvensjonen,</p>	Minpriroda, Roshydromet	Klif
FOR-3	A. Avfallshåndtering - regionalt samarbeid Murmansk	<ol style="list-style-type: none"> 1. Foreta en gjennomgang av avfallshåndteringssystemene i ulike land med fokus på kildesortering. Gjennomføre seminar for representanter for forvaltning og industri om moderne systemer innen avfallsinnsamling 2. Erfaringsutveksling med sikte på etablering av systemer for å håndtere kvikksølvholdig avfall i Murmansk fylke med utgangspunkt i Karpagory-prosjektet. 3. Erfaringsutveksling mht. etablering av miljøvennlige deponier for husholdningsavfall 	MPRE RF, Murmansk fylkesadministrasjon,	Klif, FMHO

	B. Avfallshåndtering - regionalt samarbeid Arkhangelsk	Etablering av et nytt avfallsdeponi i landsbyen Karpogory, Pinezj kommune, Arkhangelsk fylke. Deponiet vil ta imot avfall fra Karpogory og andre nærliggende bebyggelser og betjene ca. 8000 personer. Avfallsdeponiet vil bidra til å redusere negative konsekvenser for miljøet for en betydelig lang periode.	Arkhangelsk fylkesadministrasjon	Klif
FOR-4	Avfallshåndtering - regionalt samarbeid Komi	Oppfølging/implementering av avfallsstrategien utarbeidet av og for Komi region i samarbeid med NEFCO	Komi	Klif, kommune, interkommunalt selskap
FOR-5	Samarbeid med Kenozero og Varzuga om vann og avfall	<ol style="list-style-type: none"> 1. Avfallsinnsamling, -håndtering og behandling i Kenozero nasjonalpark 2. Pilot for rensing av avløpsvann i Kenozero nasjonalpark 3. Forbedring av teknologi for utnyttelse av kompost i Kenozero nasjonalpark og Varzuga med spesiell vekt på demonstrasjonsanlegg 	Kenozero	Bioforsk
FOR-6	Kartlegging og håndtering av oljeforurenset masse	Kartlegging av landarealer i Arkhangelsk fylke som er forurenset med oljeprodukter. Utvikling av prosjekter som bidrar til rehabilitering av disse landarealene.	Arkhangelsk fylkeskommune	Klif

5. GRENSENÆRT SAMARBEID

Grenseområdene mellom Norge og Russland har store naturkvaliteter, blant annet i verneområdene på begge sider av grensen. Gjennom området renner Pasvikvassdraget, som Norge og Russland deler med Finland. Svoel- og støvutslippene fra nikkeilverkene i Petsjenga har medført omfattende skade på skog, forsuring av vann og jordsmønn samt en opphopning av tungmetaller i lav og mose, noe som gjør miljøovervåkning til en viktig del av samarbeidet. Målet for samarbeidet er å bidra til å redusere forurensning, bevare områdets biodiversitet og utvikle best mulig forvaltning av verneområder, felles dyrebestander og vannressurser. Flere av prosjektene skjer i form av et trilateral samarbeid mellom norske, russiske og finske partnere, med Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen eller med bredere europeisk deltakelse, som for eksempel Europarc-organisasjonen.

Prosjekt-nummer	Prosjektittel	Formål	Russiske partnere	Norske partnere
DGS-1	<p>Pasvikprogrammet</p> <p>A. Klimaendringer og luftbåren forurensning i nedbørfeltet til Pasvikelva</p>	<p>Iverksette, følge opp og videreutvikle det felles miljøovervåkingsprogrammet i Pasvikområdet. Bidra til utvikling av helse- og matsikkerhetssamarbeid i grenseområdet</p> <p>A. Undersøkelse av skadelige effekter av forurensning, vannkraftreguleringer og klimaendringer i grenseområdet. Økt kunnskap, erfaringsutveksling og forslag til videre tiltak.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modellere utslipp, spredning og avsetning av luftbåren forurensning 2. Sammenligne nasjonal og internasjonal klassifisering av økologisk status 3. Evaluere endringer som følger av langvarig naturlig og antropogen påvirkning og klimaendringer på små vann og elvemusslinger i grenseområdet 4. Evaluere effekten av forurensning, vannregulering og klimaendringer på Pasvikvassdraget og Enaresjøen 5. Evaluere og videreutvikle et kostnadseffektivt overvåkingsnettverk for de små innsjøer i grenseområdet 6. Informasjonsformidling 	<p>Murmansk Hydromet, INEP, Pasvik zapovednik</p>	<p>FMFi, NILU, Akvaplan-niva AS, NIVA, Bioforsk og Universitetet i Tromsø</p>

	B. Samarbeid om mat- og helsesikkerhet i grenseområdene	B. Samarbeid om matsikkerhet og helse i grenseområdene. Fremskaffe bedre oversikt over miljøgifter i lokalt produsert mat, og i mennesker som bor i området.		Murmansk fødselsregister, INEP, Folkehelse forskingssenteret,	Fram senteret, NILU, Akvaplan-niva, NRPA, Norut, UiT, FMFi,	
	C. Vurdere tilstanden til de terrestriske økosystemer i grenseområdet	Videreutvikle og forbedre overvåking av de terrestriske økosystemer.		VNII Priroda, Institute for global klima og økologi (KGE), PZ	Norsk institutt for skog og landskap, FMFi	
DGS-2	Overvåking av luftkvalitet	Styrke samarbeidet om grensenær luftovervåking, herunder regelmessige møter på myndighets- og ekspert nivå med formål å etablere en omforent forståelse av luftforurensingssituasjonen i grenseområdet. Samarbeid om tolking av resultater fra overvåking og modellering, harmonisering av metoder og interkalibrering av metoder.		Murmansk Hydromet, Murmansk fylkesadministrasjon, Kola GMK, NII Atmosfera	Klif, NILU, FMFi	
DGS-3	Fenologi som verktøy i klimaovervåkingen	Fenologiske studier av endringer i markvegetasjonen i grense og i kystnære områder i Barentsregionen, som indikator for effekter på vegetasjonen av pågående klimaendringer og retrospektiv analyse (1986-2012). Utvikling av fenologisk nettverk i Barentsregionen		Pasvik zapovednik, andre zapovedniker, Vitenskapsakademierne i de russiske regionene	Bioforsk Svanhovd, NORUT-it Tromsø, NP,, DN	
DGS-4	Pasvik-Inari Trilateral Park	Videreføre og videreutvikle samarbeidet om forvaltning av grenseoverskridende verneområder. Støtte og bidra til oppfølging av MoU på Green Belt of Fennoscandia og gjennomføringen av Ramsar- konvensjonen i Pasvikområdet. Iverksette tiltak fra den felles tiltaksplanen for Pasvik-Inari Trilateral Park. Trilateral samarbeid i følge handlingsplanen 1. Forsknings samarbeid (FoU) 2. Oppfølging av sertifisering etter Europarc -standarden 3. Harmonisering av forvaltnings- og forskningsmetodikk 4. Overvåking av nøkkelarter 5. Fremme naturbasert turisme 6. Miljøundervisning og informasjonsformidling		Pasvik Zapovednik, Murmansk fylkesadministrasjon, Nikel/ Petsjenga kommuner, russisk reiseliv, Lappland zapovednik, Geologisk institutt Kola Science centre,	FMFi, DN, Sør-Varanger kommune, Øvre Pasvik nasjonalparkstyre, Bioforsk Svanhovd, FeFo, norsk reiseliv, Finnmark fylkeskommune, Nordlandsforskning	

DGS-5	Oppdatering av flerbruksplanen for Pasvik	Samordnet plan og anbefalinger for fremtidig forvaltning av vassdraget. Oppdatering av eksisterende plan som er fra 1997	Pasvik Zapovednik, Murmansk fylkesadmin, Petsjenga kommune, Dvina Pechora vannmyndighe	FMFi, Fylkeskommunen, Sør-Varanger kommune, Den norsk-finske grensevassdragkomisjon
DGS-6	Verdiskaping og naturbasert turisme i nærrområdene til vernområder i Norge og Russland	Bidra til å tolke retningslinjer for hvordan verneområder og tilstøtende områder kan brukes til turisme. Utveksling av kompetanse for både private og offentlige aktører. Bygging av ny relevant kompetanse hos offentlige og private aktører.	Russisk reiseliv, naturvernområder i Russland	Bioforsk, Norsk reiseliv, naturvernområder i Norge
DGS-7	Miljøundervisning og -opplysning	Miljøutdanning, opplysning og informasjonsformidling på alle nivåer. 1. Utvikling av undervisningsmaterialer 2. Miljøleir/ miljøkurs	Pasvik Zapovednik, Murmansk fylkesadministrasjon, Nikel/ Pechenga kommune	FMFi, Bioforsk Svanhovd
DGS-8	Fenologi på Nordkalotten (PNC) - skoleprosjekt	Bidra til å øke kompetanse og interesse hos elever og lærere for fenologi og klimaendringer i Barentsregionen, samt opprettholde et etablert fenologisk nettverk og et aktivt norsk-russisk undervisningssamarbeid om miljø.	Pasvik Zapovednik, Kandalaksja Zapovednik, 11 skoler i Murmansk	Bioforsk, 5 skoler i Finnmark
DGS-9	Møteplass for miljøspørsmål i Nikel	Etablere et flerfunksjonelt miljøinformasjonssenter i tilknytning til Pasvik zapovednik	PZ, Kola GMK, MNR	Bioforsk, FMFi
SAMARBEID OM KULTURMINNEVERN I GRENSEOMRÅDENE				
DGS-10	Naturarv og kulturminner på Varlamøya	Bevaring av og videre undersøkelser av natur og kulturarven på Varlamøya, herunder utvikling av utendørs museum.	PZ, Institutt for natur og kulturminnevern	Finnmark fylkeskommune, RA, Bioforsk
DGS-11	Vedlikehold og sikringstiltak av kulturminner i Kenozero	Overvåknings- og vedlikeholdsprogram for kulturminnene Strakstiltak for kulturminner Brannsikring av ferntliggende trebygninger Landskapsplan for nasjonalparken	Kenozero	RA

6. UNDERSØKELSER AV RADIOAKTIV FORURENSNING

Norge og Russland har siden 1992 samarbeidet om undersøkelser av radioaktiv forurensning i de nordlige områder. Siden 1995 har samarbeidet også inngått som en del av samarbeidet under regjeringens handlingsplan for atom saker som koordineres av UD. Aktivitetene til ekspertgruppen er nå hovedsakelig innen områdene miljøovervåkning, beredskap, konsekvensvurderinger og generelt myndighetsarbeid. Gruppen er et viktig forum for samarbeid mellom norske og russiske myndigheter innen atomikkerhet, strålevern og beredskap.

Prosjekt-nummer	Prosjektittel	Formål	Russiske partnere	Norske partnere
RAD-1	Myndighetssamarbeid	<p>Samarbeid med russiske tilsynsmyndigheter med ansvar for kontroll og godkjenninger på strålevernsområdet.</p> <ul style="list-style-type: none"> Samarbeidet vil fokusere på regelverksutvikling, tilsyn, lisensiering og tillatelser i forbindelser med risikoreduserende tiltak. Spesielt fokus på arbeid tilknyttet fjerning av brukt kjernebrensel i Andrejevbukta. Utveksling av nasjonal lovgivning for radioaktivt avfall i lys av "IAEA basic safety" standarder for å lære av hverandres erfaringer. 	<p>Rostekhnadzor FMBA Russisk Forsvarsdepartement Det russiske naturressursministeriet</p>	<p>Statens strålevern</p>
RAD-2	Konsekvensvurderinger	<ul style="list-style-type: none"> Gjennomføring av overordnede risiko- og konsekvensvurderinger for kilder til forurensning i Nordvest Russland. Gjennomgang av konsekvensvurderinger av tiltak som finansieres gjennom regjeringens handlingsplan for atom saker. Økt kunnskap om konsekvensvurderinger som verktøy i beslutningsprosesser, herunder kontakt med russiske regulerende myndigheter. 	<p>Rostekhnadzor FMBA Det russiske naturressursministeriet</p>	<p>Statens strålevern,</p>
RAD-3	Beredskap	<ul style="list-style-type: none"> Gjensidige observasjon ved beredskapsøvelser, felles beredskapsøvelser, praktiske retningslinjer for tidlig varsling og utveksling av beredskapsrelevant informasjon (om beslutningsstøttesystemer, målesystemer, målestrategier etc). Regelmessige møter, seminarer og videokonferanser. Gjennomgang og videreutvikling av nasjonalt regelverk for å samsvare med internasjonale anbefalinger. Gjensidig aktivitet for å gjøre ressurser tilgjengelige ift IAEA-konvensjonen om assistanse. Aktivt samarbeid regionalt, bl.a. med beredskapssenteret i Murmansk (Barents Rescue). 	<p>Rosatom Det russiske Naturressursministeriet FMBA Rostekhnadzor Roshydromet</p>	<p>Statens strålevern</p>
RAD-4	Overvåkning	<p>Videreutvikle det norsk-russiske miljøovervåkningsprogrammet i nordområdene til å omfatte luft og land i tillegg til marine områder. Dette vil blant annet innebære etablering og bruk av standardiserte</p>	<p>Roshydromet Typhoon PINRO, Sevmorego</p>	<p>Statens strålevern, HI, IFE, UMB</p>

		forurensningsindikatorer og faste lokaliteter for prøvetaking basert på eksisterende og potensielle kilder. Programmet skal også omfatte kartlegging av naturlig forekommende radioaktive stoffer og overvåking av disse.		
RAD-5	Tokt	Oppfølging av det gjennomførte toktet i august/september 2012 for å undersøke dumpede radioaktive gjenstander, bl. a. atomubåten K-27. Formålet med undersøkelsene er å få oppdater kunnskap om kildene, utbredelse av radioaktiv forurensning, og vurdering av fremtidige konsekvenser.	Roshydromet Typhoon Kurchatov-instituttet	Statens strålevern, HI, IFE, UMB
RAD-6	Majak	Gjennomgang av nåværende aktiviteter og planer for gjenvinningsanlegget Majak i Syd-Ural med hovedfokus på: <ul style="list-style-type: none"> • Konsekvenser for helse og miljø inkludert forurensning ved anlegget • Russiske myndigheters regulering og kontroll av anlegget. • Videreutvikling av bilateralt samarbeid med regulerende russiske myndigheter. 	FMBA Rosatom Mayak PA Rostechnadzor	Statens strålevern, UMB
RAD-7	Utslipp av menneskelig forhøyede naturlige forekommende radionuklider (NORM) i det marine økosystem og risikovurdering for mennesker og dyreliv	<ul style="list-style-type: none"> • Utarbeide en prosjektbeskrivelse vedrørende muligheter og perspektiver for samarbeid om overvåking av forekomster av naturlige radionuklider i produsert vann og havmiljøet på olje- og gassfelter. • Gjennomføre et felles norsk-russisk seminar (workshop) høsten 2012 med fokus på ovennevnte tematikk. • Ha fokus på grenseverdier, regelverk og praksis for håndtering (inkludert sluttlagring) av NORM for å redusere risikoen for mennesker og miljø. • Identifisere kilder og utslipp, overføring til økosystemer og gjennomføre konsekvensvurderinger. • Gjennomføre befaringsstudier ved potensielle kilder, avfallsbehandlingssteder og deponier i Norge og i Russland. 	Det russiske naturressursministeriet Rosnedra Rostechnadzor, Roshydromet,	Statens strålevern

7. NORSKE SAMARBEIDSPARTNERE

Akvaplan-NIVA AS
Bioforsk
DN: Direktoratet for naturforvaltning
Fiskeridirektoratet
Fefo Finnmarkseiendommen
Finmark Fylkeskommune
FMFi: Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelingen
FMHO: Fylkesmannen i Hordaland
FMNO: Fylkesmannen i Nordland
FMST: Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavdelingen
Fram-senteret
HI: Havforskningsinstituttet
HINT: Høgskolen i Nord-Trøndelag
IFE: Institutt for energiteknikk
Klif: Klima og forurensningsdirektoratet
Kystverket
NILU: Norsk institutt for luftforskning
NIVA: Norsk institutt for vannforskning
NGU: Norges geologiske undersøkelser
Nordlandsforskning
Norsk Energi
Norsk institutt for skog og landskap
Norut
NP: Norsk Polarinstitutt
NRPA: Statens strålevern
OD: Oljedirektoratet
Ptil: Petroleumsstilsynet
RA: Riksantikvaren
Sjøfartsdirektoratet
SKSK: Statens kartverk Sjø
SMS: Sysselmannen på Svalbard
Sør-Varanger kommune
Tekna
Tromsø museum
UiO: Universitetet i Oslo
UiTØ: Universitetet i Tromsø
UMB: Universitetet for miljø- og biovitenskap
UNEP Grid Arendal
Øvre Pasvik nasjonalparkstyre

8. RUSSISKE SAMARBEIDSPARTNERE

MPRE RF.: Russlands ministerium for naturressurser og miljøvern
Mintrans: Russlands transportministerium
Rosgidromet: Den føderale tjenesten for hydrometeorologi og miljøovervåking
Rosprirrodnadzor: Den føderale tjeneste for tilsyn med naturbruk
Rostekhnadzor: Den føderale tjeneste for miljøtilsyn, atomtilsyn og teknisk tilsyn
Rostpotrebnadzor: Den føderale tjeneste for tilsyn med forbrukerrettighetsvern og folkeveiferd
FMBA: Føderal medisinsk og biologisk tilsynsmyndighet
GK "Rosatom": Den statlige atomenergi-korporasjonen "Rosatom"
MPR Komi: Republikken Komi naturressurs- og miljøvernministerium
Republikken Komi biologiske institutt
Republikken Karelias naturbruks- og økologiministerium
Kareliybvod: Det statlige, føderale foretak "Karelia-bassengets etat for bevaring og reproduksjon av vannbaserte biologiske ressurser og fiskeri"
Sevrybvod: Det statlige, føderale foretak "Det nordlige bassengets etat for fiskeri og bevaring av vannbaserte biologiske ressurser"
Komi-rybvod: Det statlige, føderale foretak "Komi-bassengets etat for fiskeri og bevaring av vannbaserte biologiske ressurser"
Arkhangel'sk fylkesadministrasjon
Murmansk fylkesadministrasjon
NII Atmosfera
Petsjenga kommune
NPRa: Nasjonalparken "Russisk Arktis"
Kenozero Nasjonalpark
Solovets museum og naturreservat (zapovednik)
PZ: Pasvik naturreservat (zapovednik)
Sevmorgeo: Det føderale statlige unitære forsknings- og produksjonsselskap for geologiske havundersøkelser
VNIIPriroda: Russisk statlig institutt for naturforskning
Gosmorspassluzjba: Russlands statlige sjøredningstjeneste
MBASU: Murmansk sjøredningstjeneste
AANII: Arktisk og Antarktisk forskningsinstitutt
Forsknings- og produksjonsselskapet Typhoon: Teknisk støtteinstitutt for Rosgidromet
BBS Kartesj ZIN RAN: Kvitsjø-biologiske stasjon „Kartesj“ ved Zoologisk institutt
CNIIMF: Det sentrale vitenskapelige skipsfartsinstitutt
IG RAN: Geografisk institutt ved Russlands Vitenskapsakademi
Økonomisk institutt ved Russlands Vitenskapsakademi
INEP: Institutt for Økologi, Kola vitenskapelige senter
MMBI RAN: Murmansk Marinbiologiske institutt ved Russlands Vitenskapsakademi
PINRO: Det polare forskningsinstitutt for fiskeri og oseanografi
RAN: Russlands vitenskapsakademi

Kola GMK: Kola gruvemetallurgiske selskap
ZIN RAN: Zoologisk institutt ved Russlands vitenskapsakademi
TGK-1: Varmekraftselskap 1 (Nordvest-Russland)
BBS MGU: N. A. Pertsov Kvitsjøl-biologiske stasjon ved Moskva statsuniversitet
GOIN: N. N. Zubov statlige oseanografiske institutt
IPEE: A. N. Severtsov-instituttet for problemer innen økologi og evolusjon ved Russlands vitenskapsakademi
GGO: A. I. Vojeikov geofysiske hovedobservatorium, tilknyttet Rosgidromet
WWF
Sjøpattedyrrådet
Institutt for nordområdenes økologiske problemer, Ural-avdelingen av Russlands vitenskapsakademi
HKI ved Rosgidromet: Hydrokjemisk institutt
Institutt for det globale klima
SPBGU: St. Petersburg statsuniversitet
KVS RAN: Det karelske vitenskapelige senter ved RAN
Nordlige UGMS: Nordlige hydrometeorologi- og miljøovervåkningsstat
Murmansk UGMS: Murmansk hydrometeorologi- og miljøovervåkningsstat
Rostekhnadzor: Den føderale tjeneste for miljøtilsyn, atomtilsyn og tekn. tilsyn
Sevmorgeo: Det føderale statlige unitære forsknings- og produksjonsselskap for geologiske havundersøkelser
SevMP: Den nordlige sjøruteadministrasjonen
Sev PINRO: Nordre avdeling av PINRO, Arkhangelsk
Typhoon: Teknisk støtteinstitutt for Rosgidromet
VNIIPriroda: Russisk statlig institutt for naturforskning
Vugyd Va nasjonalpark
RANs Institutt for naturarv